

GRAD GORAŽDE

STRATEGIJA RAZVOJA OMLADINSKE POLITIKE

GRADA GORAŽDA

2017. - 2022.

Goražde, juli 2017

Tehničku pomoć u procesu izrade **Strategije razvoja omladinske politike** Grada Goražde za period 2017. – 2022. pružila je **Omladinska Informativna Agencija (OIA)**

1. UVOD

- 1.1. Geografske karakteristike
- 2.1. Demografske karakteristike
- 3.1. Šta je Strategija za mlade

2. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

- 3.1. Vizija i strateški ciljevi

3. ISTRAŽIVANJE POLOŽAJA I POTREBA MLADIH

- 2.1. Predmet istraživanja
- 2.2. Mladi
- 2.3. Zapošljavanje
- 2.4. Zdravstvena politika
- 2.5. Informisanje i slobodno vrijeme
- 2.6. Obrazovanje
- 2.7. Kultura
- 2.8. Sport

4. PLAN DJELOVANJA UNUTAR PRIORITETNIH OBLASTI

- 4.1. Plan aktivnosti
- 4.2. Okvirna finansijska konstrukcija

5. MEHANIZMI ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA MLADE

- 5.1. Način implementacije

6. POPIS STRATEŠKO-PRAVNIH I DRUGIH AKATA

- 6.1. Pravno - strateški i drugi dokumenti

1. UVOD

1.1. Geografske karakteristike

Grad Goražde je administrativni i kulturni centar Bosansko-podrinjskog kantona, smješten u jugoistočnom dijelu Bosne i Hercegovine, na obali rijeke Drine u središtu njenog gornjeg toka, na istočnim obroncima planine Jahorine.

Grad Goražde se prostire na površini 248,8 km², što predstavlja 49,21% teritorije Bosansko-podrinjskog kantona (BPK), 0,95% teritorije Federacije BiH, odnosno 0,49% teritorije Bosne i Hercegovine. U Gradu Goraždu živi 91% ukupnog stanovništva BPK.

U Federaciji BiH Goražde graniči na zapadu i sjeveru s općinama Foča-Ustikolina i Pale-Prača, dok na istoku i jugu graniči s općinom Novo Goražde (Entitet RS).

1.2. Demografske karakteristike

Prema procjenama Federalnog zavoda za statistiku (FZS) u Gradu Goraždu živi 29.613 stanovnika, što predstavlja 91,5% stanovništva BPK, odnosno 1,3% stanovništva FBiH. Broj stanovnika, poredeći 2015. i 1991. god., gotovo je prepolovljen, a razlog su: migracije stanovništva u ratnim godinama, te raseljavanje izvan granica BiH. Broj stanovnika se u prethodnom periodu kontinuirano smanjivao, a razlog je negativni prirodni priraštaj.

Sa stanovišta starosne strukture, prema podacima FZS-a za 2015.g., 12% stanovništva grada ima ispod 15 godina, 69% je radno sposobnog stanovništva (15-64), te 19% pripada kategoriji starih. U posljednjih 5 godina primjetno je smanjenje broja stanovništva do 15 godina starosti, dok je brojnost druge dvije starosne kategorije stabilna.

Učešće stanovništva u dobi 15-64 godine starosti, tj. radno sposobnog stanovništva grada Goražda jednako je prosječnom učešću ove kategorije u FBiH. Međutim, učešće mladih i starih je nepovoljnije u Goraždu u odnosu na federalni prosjek.

Stopa starenja u Goraždu od 153% ukazuje da na svakih 100 stanovnika starosne dobi od 0-14 godina dolazi 153 stanovnika starijih od 65 godina. Stopa starenja stanovništva na području grada Goražda (153%) je značajno veća od prosječnih stopa starenja stanovništva u FBiH (85,8 %).¹

¹ Procjena ukupnog broja prisutnog stanovništva po kantonima, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo,

1.3. Šta je Strategija za mlade

Strategija za mlade grada Goražda predstavlja dokument kojim lokalna samouprava pristupa strateškom poboljšanju položaja mladih, prepoznavanju njihovih potreba te rješavanju prioritetnih problema mladih ljudi u gradu Goraždu za period 2017.-2022. godine, zasnovanom na principima poštivanja ljudskih prava i sloboda i socijalne pravde i jednakosti, u 6. ključnih oblasti za mlade: zapošljavanje, zdravstvena politika, obrazovanje, kultura, sport, informisanje i slobodno vrijeme.

Na taj način se željelo pokazati da je prepoznavanje potreba mladih i rješavanje problema sa kojima se u današnje vrijeme susreće mlada populacija na širem prostoru Grada Goražda, konačno zauzelo mjesto koje zaslužuje u ovoj društveno-političkoj zajednici, što pored zakonske u još većoj mjeri predstavlja moralnu obavezu svih relevantnih aktera u gradu, pri tome se držeći principa da mladi ljudi predstavljaju resurs za budućnost grada Goražda, a ne izvor problema.

Značajno je napomenuti da su u procesu izrade ovog dokumenta u najvećoj mjeri radili upravo mladi, u smislu definisanja trenutnog stanja, problema, potreba i interesa s kojima se susreće mlada populacija ovoga grada. Ovakvim pristupom, mladima su stvorene mogućnosti većeg uticaja kako na planiranje razvoja svoje lokalne zajednice, tako i aktivnijeg učešća u procesima donošenja odluka koje se tiču njih samih.

Učešće mladih ljudi u svim sferama javnog života i razvoj strategija za mlade na državnom i lokalnom nivou podstiču i promovišu Savjet Evrope, Evropski omladinski forum, Evropska komisija, Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE), Međunarodni savjet nacionalnih omladinskih politika/strategija za mlade i slične međunarodne organizacije, pa tako imamo niz dokumenata koji se bave ovim pitanjima kao što su Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou, Bijela knjiga za mlade, Rezolucija o Evropskoj omladinskoj politici/strategiji za mlade i slično.

Zakon o mladima Federacije BiH takođe na svoj način uređuje ovu oblast i definiše pojmove politike prema mladima i strategije prema mladima i obavezuju svaku općinu u Federaciji BiH da pristupi izradi strategije prema mladima u svojoj općini. To u praksi nije čest slučaj uzimajući u obzir činjenicu da je relativno mali broj općina u Federaciji BiH ovoj temi posvetilo dovoljnu pažnju.

Prema **Članu 4.** pomenutog Zakona „Strategija prema mladima jestе dokument institucija vlasti s programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definisane potrebe mlađih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije.“ **Član 7.** definiše pravo mlađih na pravovremenu informaciju o svim pitanjima koja su od interesa za njih pa tako svi nivoi vlasti u Federaciji imaju obavezu održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika/ca vijeća mlađih u procesu usvajanja:

- a. određene sektorske politike prema mlađima
- b. programa djelovanja za mlađe
- c. strategije prema mlađima
- d. budžeta koji se tiče pitanja mlađih

Članovi 26. - 27. preporučuju kako se definiše, usvaja i provodi strategija prema mlađima i na koje se oblasti odnosi. Takođe, definišu šta sve sadrži strategija prema mlađima, programe djelovanja koji uključuju ciljeve, aktivnosti, nadležne institucije itd.

U proces izrade Strategije za mlađe Grada Goražda uključeni su svi relevantni akteri iz oblasti kojima se bavi ovaj strateški dokument, vladine i nevladine institucije, predstavnici odgojno-obrazovnih, osnovnoškolskih, srednjoškolskih i visokoškolskih ustanova, predstavnici zdravstvenih, kulturnih, sportskih i drugih institucija od javnog interesa, kao i neformalne grupe mlađih ljudi sa područja Grada Goražda, koji su zajedničkim radom promovisali međusektorsknu saradnju kao primjer dobre prakse pri rješavanju problematike mlađih. Grad treba koordinirati i animirati predstavnike privatnog i nevladinog sektora da učestvuju u donošenju odluka i daju doprinos realizaciji postavljenih ciljeva. Saradnja i partnerstva na lokalnom nivou otvaraju mogućnosti za politike zagovaranja (advocacy policy) prema institucijama i organizacijama viših nivoa vlasti, a koja su bazirana na strateškim omladinskim politikama sa nivoa lokalne samouprave.

Do sada je u samom procesu izrade ovog dokumenta na razne načine bilo uključeno oko 50 osoba, od čega je najveći broj mlađih (30).

Proces izrade Strategije za mlađe Grada Goražda tekao je na slijedeći način:

1. Identifikovani su potencijalni partneri i akteri u procesu izrade dokumenta, a što je vidljivo i iz Rješenja o imenovanju Koordinacijskog tijela za izradu dokumenta Strategije: institucije, organizacije, neformalne grupe, pojedinci/ke iz javnog, civilnog i poslovnog sektora: zdravstvene, socijalne, sportske, obrazovne, kulturne, sportske

institucije, gradski odjeli, mladi aktivisti/kinje i sportisti, učenici/ce i studenti/ce sa prostora Grada Goražda.

2. Analizirana je većina relevantnih dokumenata (zakoni, strategije, akcioni planovi) i iskustva u procesima razvoja Strateških dokumenata za mlade kao što su: Evropska povelja u učešću mlađih na lokalnom i regionalnom nivou, Bijela knjiga Evropske komisije, Zakon o mladima FBiH, 11. indikatora omladinske politike.
3. Formirano je Koordinaciono ili nadležno tijelo za izradu Strategije za mlade grada Goražda. Svaki član/ica Koordinacionog tijela je u isto vrijeme osoba koja vodi sa svojim moderatorima/icama jednu od radnih grupa. Vode radnih grupa su osobe iz javnog i civilnog sektora, od kojih su neki članovi/ce Komisije za mlade, , aktivisti iz nevladinog sektora (više nevladinih organizacija).
4. Održano je 10. sastanaka Koordinacijskog tijela.
5. Urađeno je istraživanje potreba i položaja mlađih u Gradu Goraždu. Istraživanje je sprovedeno 2016. Godine u saradnji sa **Omladinskom Informativnom Agencijom (OIA)**. Istraživanjem su obuhvaćene mjesne zajednice grada Goražda. Uzorak za potrebe ovog istraživanja je činilo **500 mlađih osoba**, starosne dobi od 15-30 god.
6. Formirane su radne grupe koje su predlagale svoje mjere za poboljšanje statusa mlađih a koje su kasnije poslužile za pisanje Nacrtu Strategije za mlade tokom 2016.godine.
7. Proces rada radne grupe je trajao 12 mjeseci. Svi članovi radne grupe radili su na: analizi položaja i potreba mlađih za svaku oblast-na osnovu rezultata istraživanja i njihovog iskustva (kroz fokus grupe); uvidu u relevantne postojeće dokumente/strategije i pravne regulative kako bi se omogućila harmonizacija/usklađenost općinske strategije za mlade sa relevantnim strategijama i zakonima sa lokalnog, entitetskog, državnog, regionalnog i evropskog nivoa; definisanju strateških ciljeva za 5 godina uključujući operativne ciljeve i mjere implementacije.
8. Nakon završenog prvog prijedloga Strateških planova za svih 6. oblasti, organizovan je proces konsultacija na prvi Nacrt Strategije za mlade sa akterima koji nisu bili u mogućnosti ili su slučajno bili izostavljeni da budu članovi/ice radnih grupa pri izradi dokumenta u formi Nacrtu omladinske politike.

2. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

Vizija razvoja omladinske politike u navedenom petogodišnjem strateškom periodu, glasi:

Unaprijediti položaj mladih i kreirati uslove i prepostavke za bolji kvalitet i standard života mladih na području Grada Goražda do 2022. godine.

Ciljevi:

1. **Uspostaviti** programe i mehanizme podrške mladim ljudima u prevazilaženju prepreka sa kojima se suočavaju prilikom odabira zanimanja, stupanja i opstanka na tržistu rada, koji će povećati zapošljivost mladih i omladinsko poduzetništvo.
2. **Kreirati** i podržati kvalitetne programe neformalnog obrazovanja mladih (posebno stranih jezika ionih koji povećavaju zapošljivost mladih) i povećati broj onih koji će te programe proći.
3. **Promovisati** zdrave stilove života sa akcentom na aktivnom uključivanju mladih u promotivne aktivnosti i individualnoj odgovornosti mladih za sopstveno zdravlje.
4. **Povećati** dostupnost i ponudu kulturnih i sportskih sadržaja, kao i osnažiti mlađe za učešće u kreiranju sadržajnije kulturne i sportske ponude.
5. **Obezbjediti** blagovremeno i kvaliteno informisanje mladih i razvijanje aktivizma kod mladih.
6. **Unaprijediti** sportsku infrastrukturu i programe za veće uključivanje mladih u sportske aktivnosti.

3. ISTRAŽIVANJE POLOŽAJA I POTREBA MLADIH

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su mišljenja i ponašanja mladih u Gradu Goraždu u slijedećim oblastima: zapošljavanje, zdravstvena politika, socijalna politika, mobilnost, učešće u društvu i informisanje, sport, slobodno vrijeme i omladinski rad, kultura i obrazovanje, te komparativna analiza dobijenih rezultata istraživanja sa dostupnim podacima o mladima u pomenutim oblastima na svjetskom, evropskom, državnom i entitetskom nivou.

U cilju izrade Strategije razvoja omladinske politike na lokalnom nivou Grada Goražda za period 2017.-2022. Godinu provedeno je istraživanje potreba i položaja mladih na području ove lokalne zajednice. Istraživanje je imalo za cilj da utvrdi podatke o broju, strukturi, trenutnom položaju i potrebama omladinske populacije i baziralo se na korištenju **metode ispitanja** kao jedne od bazičnih metoda prikupljanja podataka u istraživanjima društvenih pojava, odnosno korištena je **tehnika anketiranja** u okviru ove metode. Anketiranje je provedeno na teritoriji cijele općine, a korišten je anketni upitnik sa 61 funkcionalnim pitanjem.

Anketiranjem je obuhvaćeno **500 ispitanika**. Podaci dobijeni putem provedene ankete uneseni su i statistički obrađeni u softverskom paketu SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) uz korištenje deskriptivnih statističkih mjer (frekvencije i procenti).

Nakon navedene statističke obrade podataka, primjenjene su i osnovne metode logičkog saznanja (analiza, dedukcija, sinteza i generalizacija) za razumijevanje i tumačenje dobijenih rezultata.

2.2. Mladi

Pojam mladih ljudi u različitim zemljama ima različito određenje i značenje u zavisnosti od činioca kao što su: vrijednosno-kulturna opredjeljenja, socio-ekonomski uslovi života, obrazovne karakteristike, politička oprijedjeljenja i sl.

Vijeće Evrope smatra osobu mladom do njene 30. godine, a po Zakonu o mladima Federacije BiH pod mladima se podrazumjevaju mladi ljudi starosne dobi od 15-30.godina.²

Pravna legislativa sa nivoa BiH u domenu omladinske politike je harmonizirana sa nadnacionalnim legislativama institucija EU i Vijeća Evrope.

² Službene novine FBiH, br.36/10

2.3. Zapošljavanje

Na području grada Goražda, u 2015. godini (prema procjenama FZS-a), od ukupno 29.613 stanovnika, 69% (20.393 stanovnika) je radno sposobno stanovništvo starosne dobi između 15. i 65. godina. Od tog broja stanovnika, samo 9.367 (odnosno 46%) je aktivno uključeno na tržište rada i predstavlja aktivnu radnu snagu, odnosno 6.263 zaposlenih i 3.104 nezaposlenih.

Stopa nezaposlenosti posljednjih nekoliko godina bilježi konstantan pad, te je u 2015.g. iznosila 33% što je malo manje od stope nezaposlenosti u BPK (35%) i značajno manje od prosječne stope nezaposlenosti u FBiH.

Prema statističkim podacima Službe za zapošljavanje BPK Goražde za mjesec novembar 2016.godine ukupan broj nezaposlenih osoba je **2.988**, a nezaposlenih mladih na evidenciji Službe Goražde (15-30 godina starosti) **1.015** osoba.³

Nezaposlenost mladih prema stepenu stručne spreme:

Stručna spremam	NSS	NK	KV	SSS	VSS i magistri
Broj osoba	3	87	236	487	202

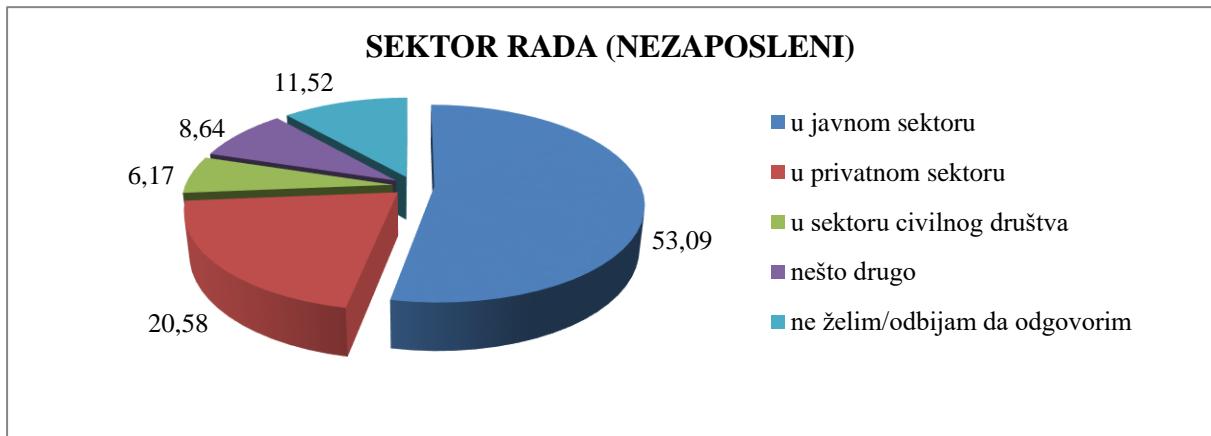
Period čekanja na zaposlenje (procenat od ukupnog broja nezaposlenih osoba-mladih):

Period čekanja na posao	0-3 mjeseca	3-6 mjeseci	6-9 mjeseci	9-12 mjeseci	12-18 mjeseci	18 mjeseci i do 2 godine	2-5 godin	5-7 godin	7-9 godin	9 i više
Procenat %	6,8%	17,4%	11,3%	6,7%	17,5%	10,4%	23,4%	2,4%	2%	2,1%

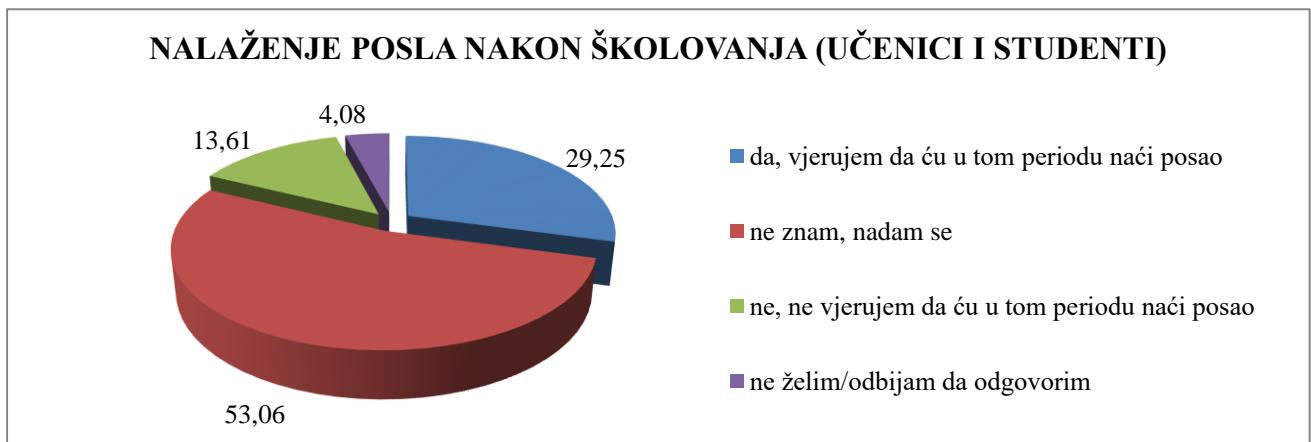
³ Podaci Službe za zapošljavanje BPK Goražde

Podaci koje smo dobili s jedne strane od **Službe za zapošljavanje BPK Goražde** iz 2016. godine i podaci empirijskog istraživanja sa strane **Omladinske Informativne Agencije (OIA)** su po nizu osnova podudarni a što se da primjetiti i u nastavku grafičkog prikaza koji slijedi:

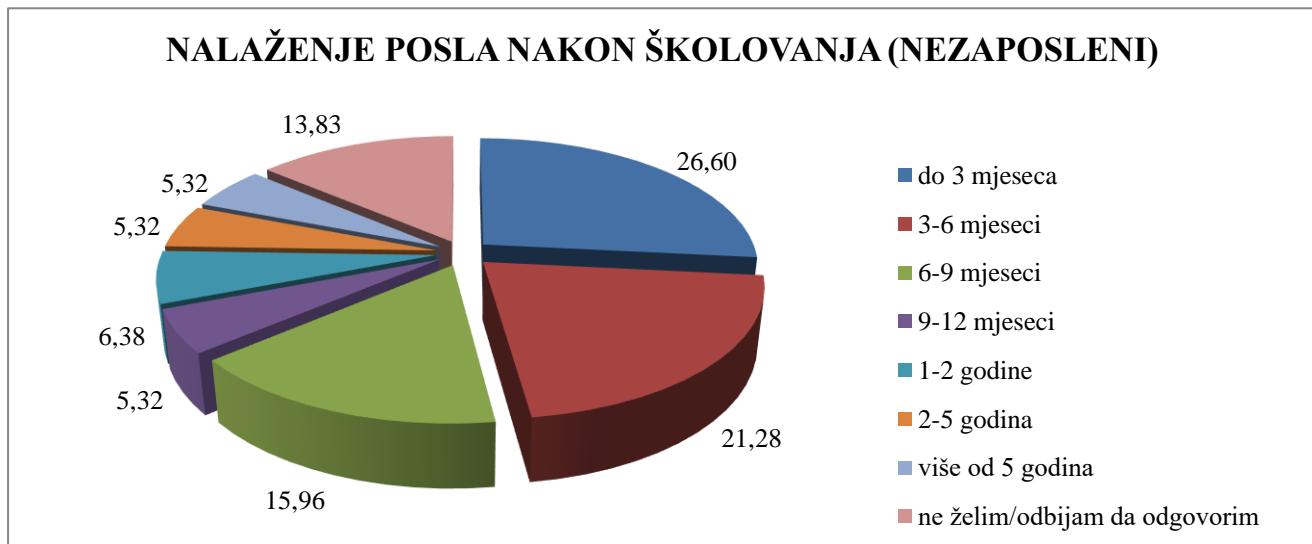
Nalazi empirijskog istraživanja u oblasti zapošljavanja mladih ponudili su nam slijedeće pokazatelje:

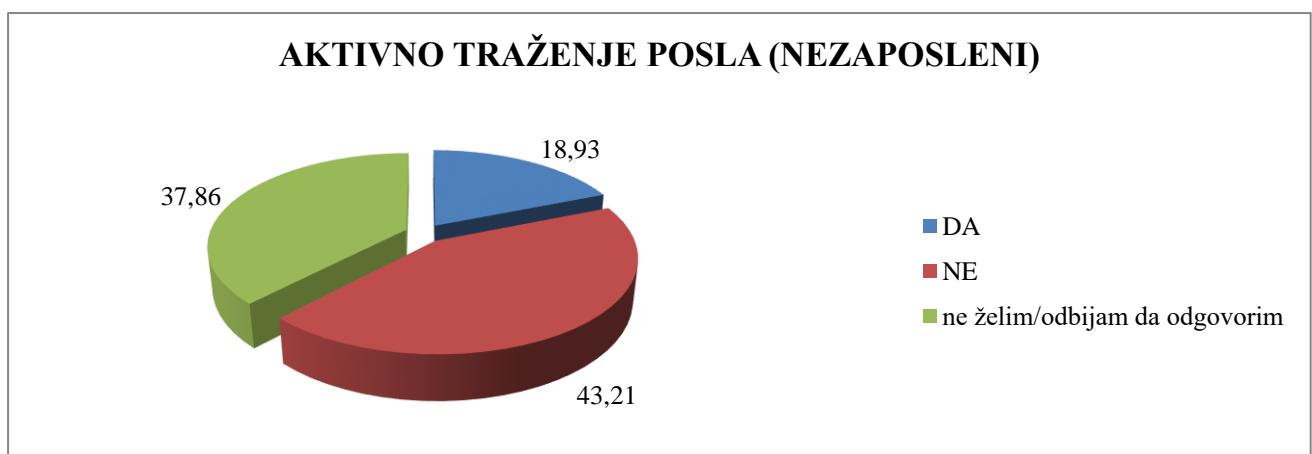
Više od polovine (53,09%) ispitanika koji nisu zaposleni voljelo bi raditi u javnom sektoru.

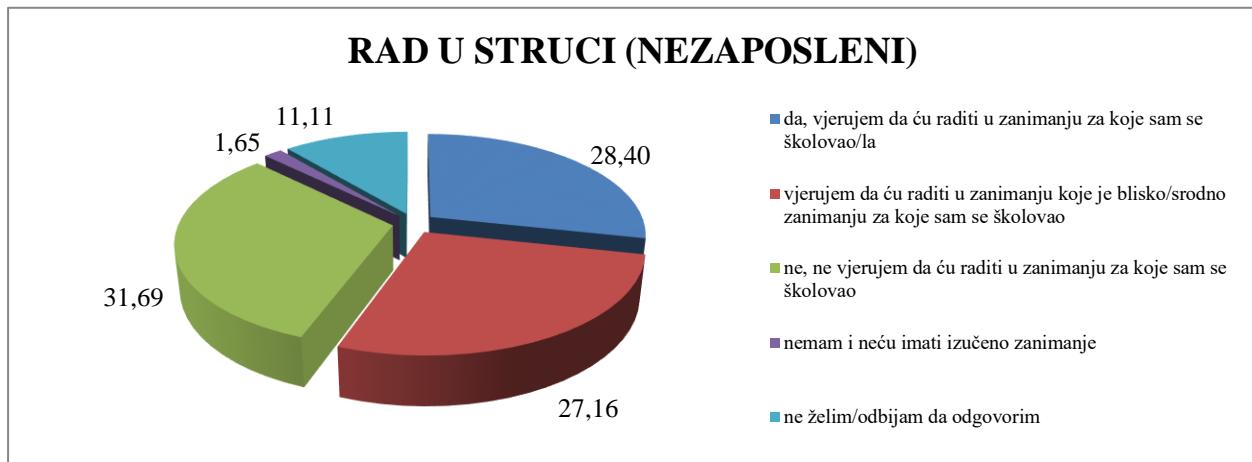
Samo 29,25% od ukupno 147 ispitanih srednjoškolaca i studenata ima čvrst stav o tome i vjeruje da će pronaći posao u periodu od tri mjeseca od završetka formalnog obrazovanja.

Stvarnu sliku po pitanju brzine zapošljavanja ponudili su nam nezaposleni ispitanici, njih 94, koji su potvrdili očekivanja mladih sa trenutnim statusom učenika ili studenta. Tako npr. 47,88 % nezaposlenih ispitanika čeka na posao do 6. mjeseci. Ipak, obeshrabruje podatak da više od desetine ispitanika čeka na posao duže od 2. godine, a jedan dio njih i više od 5 godina.

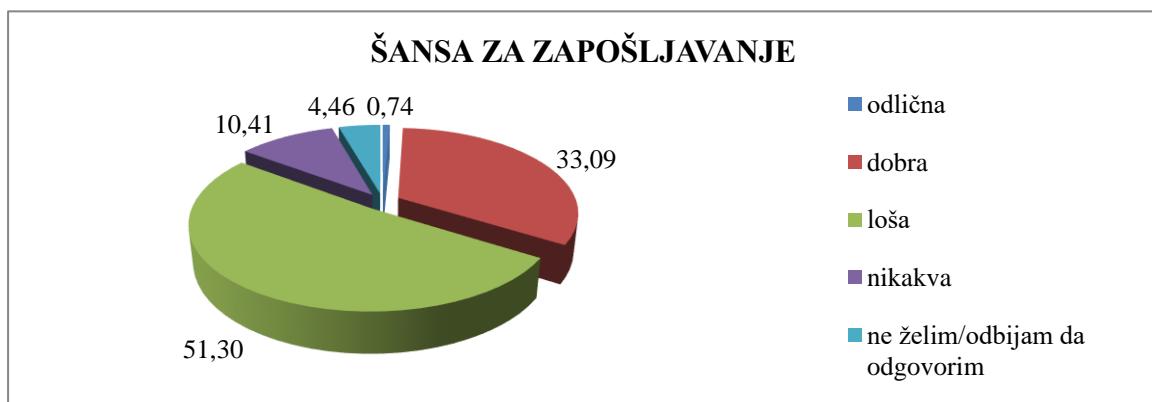

Svega 18,93 % nezaposlenih mladih je u proteklih mjesec dana aktivno tražilo posao (javilo se na konkurs, informisali se preko novina ili na internetu, raspitivali se kod prijatelja/poznanika i sl.)

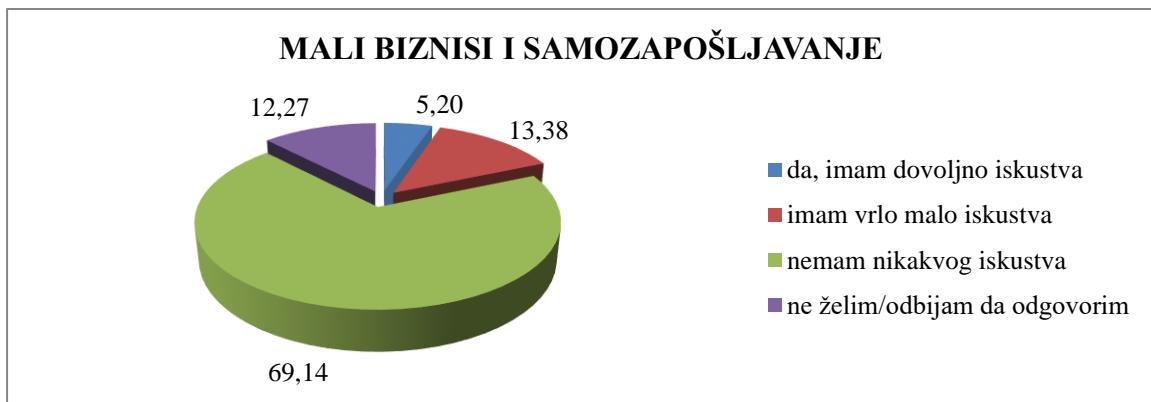

Gotovo trećina nezaposlenih mladih osoba više ne vjeruje da će raditi u zanimanju za koje su se školovali.

Putem ove ankete ispitali smo i stavove mladih o najvažnijim faktorima za nalaženje posla i faktorima koji su važni za donošenju odluke o prihvatanju posla. Ispitanici imaju mišljenje da su 4. faktora gotovo podjednako važna za nalaženje posla (nivo obrazovanja, poznanstva/prijatelji, političke veze i stručnost) dok sama sreća ne igra bitnu za nalaženje posla. Kada su u pitanju faktori važni za donošenje odluke o prihvatanju posla visina plate i sigurnost radnog mjesta su najvažniji faktori, dok zadovoljstvo poslom i mogućnost rada u pozitivnom okruženju nisu toliko bitni faktori.

61,71% ispitanika smatra da je mogućnost i šansa za zapošljavanje mladih ljudi na području Grada Goražda loša ili nikakva.

Samo 18,58% ispitanika ima bilo kakvo iskustvo o malim biznisima ili samozapošljavanju.

Problemi mladih:

- ✓ Mladi koji se nalaze na evidenciji Službe za zapošljavanje ne poznaju metode i načine potrage za poslom kako bi se mogli što bolje prijaviti za radna mjesta uslijed velike konkurencije
- ✓ Mladi nisu dovoljno osposobljeni da odgovore na aktuelne zahtjeve u poslovanju i vođenju
malog poduzetništva i isti nemaju uslove da se opredjele za vlastiti biznis.
- ✓ Izražena je nemotiviranost mladih ljudi za pokretanje vlastitog biznisa.
- ✓ Nedostatak radnog iskustva za pokretanje nekog biznisa
- ✓ Izražen suficit pojedinih zanimanja

PLANDJELOVANJA U OBLASTI ZAPOŠLJAVNJA

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐENJA	ODGOVORN E OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
<p>1. Nedovoljno prilika za mlade u segmentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapošljavanje - Mali biznisi - Socijalno poduzetništvo 	<p>Mladi osnaženi da pokreću vlastite biznise i da pri tome rješavaju određene društvene probleme *Akcent i prednost treba biti na najranjiviju skupinu mladih (mladi koji žive u ruralnim mjestima,</p>	<p><Upoznavanje mladih sa konceptom socijalnih biznisa. <Trening/edukacija sa ovom tematikom. <Osmišljavanje biznisa. <Biznis turnir na kojem će predstaviti svoje biznis ideje. <Realizacija i pokretanje socijalnih biznisa</p>	<p>Tokom cijele godine</p>	<p>- Grad - NVO sektor Korištenje resursa/znanje mladih koji su prošli treninge osnaživanja mladih za pokretanje socijalnih biznisa.</p> <p>- Vlada BPK - Privrednici - Međunarodne organizacije</p>	<p>12.000,00 KM (godišnje) 12.000,00 KM X 5 (godina) =60.000,00 KM (Finansiranje 4. Start-Up socijalna biznisa sa po 3.000,00 KM na godišnjem nivou)</p>

	najsiromašnije, osobe sa invaliditetom, manjine)				
2. Nedovoljan broj mogućnosti razvijanja životnih vještina kod učenika srednjih škola – Školski projekti.	Mladi razvili životne vještine koje će doprinjeti kako ličnom tako i društvenom napretku.	<Organizovanje školskih takmičenja za najbolji projektni prijedlog <Aktivnosti u su: razvijanje set vještina kod učenika kako bi mogli prepoznati problem i potrebe, pronaći rješenje, razraditi budžet i plan implementacije. Također mladim	Februar - Septembar	- Grad Goražde - Međunarodne organizacije (World Vision) sa participacijom od po 3.000 KM za svaku srednju školu - Privrednici - Škole	9.000,00 (godišnje) 9.000,00 KM X 5 (godina) =45.000,00 KM (3.000 KM za svaku srednju školu na godišnjem nivou)

		<p>će razvijati prezentacijske vještine, lobiranje u zajednici.</p> <p>Krajnji cilj jeste da se uključe svi razredi, učenici u rješavanju problema u školi i zajednici.</p>			
3. Nepostojeći sistem vrednovanja volonterizma i volonterskih sati	Uspostavljen način i sistem vrednovanja volonterizma i volonterskih sati na način izdavanja priznanja/certifikata/plaketa koje su	<p>1.Odrediti nadležne osobe službe, u ovom slučaju se može iskoristiti Komisija za mlade koja bi verifikovala rad i zahtjeve od strane NVO sektora za izdavanje potvrda</p>			Nosioci aktivnosti resorna vladina ministarstva i gradske službe za upravu sa svojim resursima

	nivoima vlasti	<p>o obavljenom volonterskom radu</p> <p>2. Koordinirati aktivnosti Vlade BPK i Grada Goražda u donošenju zakonske regulative koja će omogućiti da potvrde budu validne i uđu u sistem bodovanja pri konkursima za zapošljavanje i prilikom odabira učenika generacije</p>			
4. Mladi ljudi prilikom apliciranja na posao veoma često imaju problem zbog nedostatka certifikata o položenom kursu informatike Služba	Potrebno je u dogovoru sa Službom za zapošljavanje organizovati besplatne	1.Organizovati sastanak sa Službom za zapošljavanje na kojem će se razgovarati o	Jedanput godišnje	<ul style="list-style-type: none"> - Zavod za zapošljavanje - Grad Goražde - Vlada - BPK 	

<p>za zapošljavanje organizuje besplatne kurseve za mlade sa evidencije za zapošljavanje. Međutim, to nije omogućeno mladima koji odmah nakon srednje škole ili fakulteta žele aplicirati za prvi posao.</p>	<p>certificirane kurseve za sve zainteresovane mlade ljude.</p> <p>problematici i mogućnosti pokretanja besplatnog kursa za sve mlade ljude, bez obzira jesu li u evidenciji zavoda za zapošljavanje.</p> <p>2.Organizovati kurs informatike koji će biti besplatan za sve zainteresovane mlade ljude. (do popunjavanja kapaciteta jedne učionice)</p>	<p>1.500,00 KM (godišnje) 1.500,00 KM X 5 (godina) = 7.500,00 KM</p>
<p>5. Promocija postojećih programa edukacije u saradnji sa Službom za zapošljavanje</p>	<p>Potrebno je u dogovoru sa Službom za zapošljavanje</p>	<p>1.Organizovati sastanak sa predstvincima Službe za</p> <p>Jedanput godišnje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zavod za zapošljavanje - Grad Goražde

	<p>organizovati besplatne certificirane kurseve za sve zainteresovane mlade ljude.</p> <p>zapošljavanje na kojem će se razgovarati o problematici i mogućnosti pokretanja besplatnog kursa za sve mlade ljude, bez obzira jesu li u evidenciji zavoda za zapošljavanje.</p> <p>2.Organizovati kurs engleskog jezika koji će biti besplatan za sve zainteresovane mlade ljude. (do popunjavanja kapaciteta jedne učionice).</p>				<p>500,00 KM (godišnje) 500,00 KM X 5 (godina) = 2.500,00 KM</p>
--	--	--	--	--	--

2.4. Zdravstvena politika

Populaciju mladih treba posmatrati kao vrlo osjetljiv segment društva, samim tim što se u ovom životnom dobu prolazi kroz unutrašnju tranziciju iz djetinjstva u adolescentno i zrelo doba u kojem se snažno mijenjaju obrasci ponašanja. Današnji mladi u FBiH i u BiH pogodjeni su ratnim i poslijeratnim periodom u BiH, tako da su podložniji određenim rizicima koji se negativno odražavaju na zdravlje. Rizici kojima su posebno mladi izloženi su: povećana zloupotreba psihoaktivnih supstanci, alkohola i duhanskih proizvoda, loše mentalno zdravlje.⁴

Prema raspoloživim podacima Federalnog ministarstva zdravstva broj mladih s problemom prekomjerne težine udvostručio se u posljednje dvije dekade (jedan od pet 15-godišnjaka se klasificiraju kao pretili).

Konzumiranje alkohola među mladima je također u porastu (neki 15-godišnjaci prosječno popiju i do 5 litara alkohola sedmično, 5 piva od 2 dl ili 10 normalnih čaša vina).

Gotovo četvrtina svih 15-godišnjaka redovito konzumiraju cigarete, a kanabis je probalo jedno od troje mladih lica.

Šest od deset mladih u dobi od 16. - 24. godina priznaje kako ne koriste kondome, te se stoga broj slučajeva seksualno prenosivih bolesti širi.

Kada je u pitanju servis zdravstvene zaštite u BPK Goražde ona je organizirana kroz djelovanje primarne i sekundarne zdravstvene zaštite. Grad Goražde je osnivač dvije zdravstvene ustanove:

J.U. Dom zdravlja „Dr Isak Samokovlija“ i J.U. Apoteka „9.maj“. Dom zdravlja obavlja primarnu zdravstvenu zaštitu i specijalističko-konsultativnu vanbolničku zdravstvenu zaštitu na teritoriji Grada Goražda i to na 13. lokaliteta. Poslovi i zadaci obavljaju se unutar centralnog objekta i 5. ambulanti porodične medicine sa 10. timova.

Primarna zdravstvena zaštita za stanovništvo ruralnih područja osigurava se u 9. područnih ambulantih (Mujković Polje, Vitkovići, Berić, Osanica, Orahovice, Rešetnica, Ilovača, Bogušići, Vranići). U okviru Doma zdravlja organizovan je rad slijedećih organizacionih jedinica-službi: Služba porodične medicine, Služba zdravstvene njegе u kući i polivalentna patronaža, Stomatološka služba, Služba za laboratorijsku dijagnostiku, Služba za ultrazvučnu i radiološku dijagnostiku, Higijensko-epidemiološka služba, Dispanzerska djelatnost za zaštitu zdravlja djece, Dispanzer za zaštitu žena i trudnica, Pneumoftiziološki dispanzer, Centar za mentalnu rehabilitaciju, Služba specifične zdravstvene zaštite radnika kao dio medicine rada, te

Centar za fizikalnu rehabilitaciju.

U cilju unaprjeđenja preventivnog rada u okviru ustanove djeluju i: Centar za dobrovoljno, povjerljivo savjetovanje i testiranje /HIV/ i Savjetovalište za dijabetičare. U narednom periodu, kada se u funkciju stavi elektronsko uvezivanje i pohranjivanje podataka biće dostupni detaljniji podaci o uslugama i korisnicima.

Grad Goražde kroz svoj Budžet pomaže u infrastrukturnom, tehničkom i edukacijskom kapacitiranju svojih zdravstvenih ustanova, odnosno, Doma zdravlja i ambulanti porodične medicine.

Ono što se iskristalisalo iz analize *Radne grupe* unutar ovog segmenta, jeste potreba da se populaciji mladih trebaju ponuditi i implementirati mjere za podizanje svjesnosti od određenih zdravstvenih rizika. Putem edukacije (formalne, neformalne, cijeloživotne) obezbijediti veći nivo znanja i vještina u oblasti zdravlja i zdravih stilova života mladih, a što je i preporuka predstavnika zdravstvenih ustanova u ovoj Radnoj grupi.

Problemi mladih:

- ✓ Neinformisanost populacije mladih o seksualno reproduktivnom zdravlju, opasnost od HIV / AIDS-a i drugih seksualno prenosivih bolesti
- ✓ Loše fizičko zdravlje uzrokovano odsustvom bavljenja sportom
- ✓ Prevencija rizičnih ponašanja među populacijom mladih osoba uključujući preventivne mjere i projekte u oblasti zloupotrebe alkohola, zloupotrebe droga i drugih sredstava ovisnosti, neadekvatne strategije suočavanja sa stresom, nepravilne ishrane i dr.

PLAN DJELOVANJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE POLITIKE

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐENJA	ODGOVORNE OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
1. Nedostatak akcija sa tematikom o spolno prenosivim bolestima i sigurnom seksu. Internet i donekle školski program su jedini načini da mladi ljudi saznaaju više o ovoj osjetljivoj i ozbiljnoj tematici.	Radionice u srednjim školama o kanceru dojke spolno prenosivim bolestima i sigurnom seksu. Obzirom da je ova tematika u našem društvu još uvijek na neki način tabu mladi ovako dobijaju priliku da saznaju sve o temama koje su	1.Dogovor sa zdravstvenim ustanovama i većim nevladinim organizacijama oko realizacije radionica.	Jedanput godišnje	- NVO sektor (Vijeće mladih općine Goražde) - Zdravstvene ustanove - Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport	500,00 KM (godišnje) 500,00 KM X 5 (godina) = 2.500,00 KM

	značaja za zdravlje i zdravo odrastanje.	a			
2. Minimalna kontrola prodaje duhanskih i alkoholnih proizvoda maloljetnicima i nedovoljna kontrola nad kladionicama i kockarnicama kada je u pitanju pružanje njihovih usluga maloljetnicima.	Zadovoljavajuća kontrola i rezultat bi jedino predstavljala apsolutna zabrana prodaje duhanskih i alkoholnih proizvoda maloljetnicima, maksimalna kontrola nad kladionicama i	1.Sastanci sa policijskim dužnosnicima i inicijativa da poduzmu pomenute radnje. 2.Kampanja	Konstantno	<ul style="list-style-type: none"> - Policija - Grad Goražde - NVO sektor - Privrednici - Vlada BPK - CzSR (Centar za socijalni rad) 	Aktivnosti bi se obavljale u sklopu redovnih radnih poslova i zadataka nadležnih institucija u skladu sa svojim legislativnim nadležnostima

	kockarnicama koje pružaju usluge maloljetnicima, te učestalije policijske patrole u Omladinskoj ulici i kontrole sumnjivih osoba.				
3.Mladi nisu upućeni odnosno nemaju dovoljno znanja o štetnosti konzumiranja nargile na zdravlje.	Štetni efekti po zdravlje mladih i adolescenata su još više prisutni, s obzirom na to da se radi o osobama	Dogovor sa zdravstvenim ustanovama o realizaciji edukacije za populaciju mladih	Dvaputa godišnje	- Gradska uprava - Zdravstvene ustanove - Škole	200,00 KM (godišnje) 200,00 KM X 5 (godina) = 1.000,00 KM

u razvoju.

Putem edukacija

dati priliku

mladima da

imaju dovoljno

saznanja o

štetnom uticaju

na njihovo

zdravlje.

2.5. Informisanje i slobodno vrijeme

Kako bi vlasti pružile dobre uslove mladima za njihovo aktivno uključivanje, mlade je potrebno prethodno informisati o prilikama za: učešće u predstavničkim tijelima mladih, aktivizam u raznim omladinskim organizacijama, nevladinim i vladinim organizacijama, praksama, obukama, razmjenama, stipendijama itd. Informacija je slična znanju, ona je moć koju mladi čovjek može iskoristiti za lični razvoj. Svaki vrijedan podatak postaje informacija. Kako bi mladi izgradili sebe kao ličnosti koje će sutra doprinositi cijelokupnom društvu, korisno je, ako ne i neophodno, da mladi provode korisno svoje slobodno vrijeme.

Kroz korisno iskorišteno slobodno vrijeme mladi dolaze do novih znanja, vještina i kontakata koje mogu iskoristiti za vlastiti napredak. Slično kao učešće, informisanje mladih je načelo politike prema mladima.

Državni servisi za informisanje mladih čine **Evropsku agenciju za informisanje i savjetovanje mladih (ERYICA)**.⁴ Ova agencija je sačinila **Evropsku povelju o informisanju mladih 2004. godine**, koja definiše šta pokriva opšti informativni rad mladih. Ova Povelja je ujedno i osnovni dokument koji reguliše informisanje mladih u EU. Opći informativni rad mladih pokriva „sve teme od interesa za mlade i može uključivati široki raspon aktivnosti: informisanje, savjetovanje, vođenje, podršku, uspostavljanje kontakata, obuku i treninge, umrežavanje i upućivanje na specijalizirane usluge“. Aktivnosti informisanja mladih mogu se pružati putem informativnih centara mladih, putem usluga informisanja u drugim tijelima ili putem elektronskih i drugih medija. Principi ove Povelje čine osnovu za minimalne standarde i kriterije kvalitete koji se trebaju uspostaviti u svakoj zemlji kao elementi sveobuhvatnog, usklađenog i koordiniranog pristupa informativnom radu mladih koji je dio politike za mlade. Posebna pažnja u informisanju mladih prema ovoj Povelji posvećena je informativnim centrima koji trebaju biti lako dostupni mladima i u kojima treba biti prijateljska atmosfera kako bi centar bio privlačan mladima. Informacije o kojima mladi imaju najveću potrebu da se informišu su u vezi s prilikama za zapošljavanje, obrazovanje i provođenje slobodnog vremena.

⁴ Fondacija Friedrich Ebert Stiftung 2015.

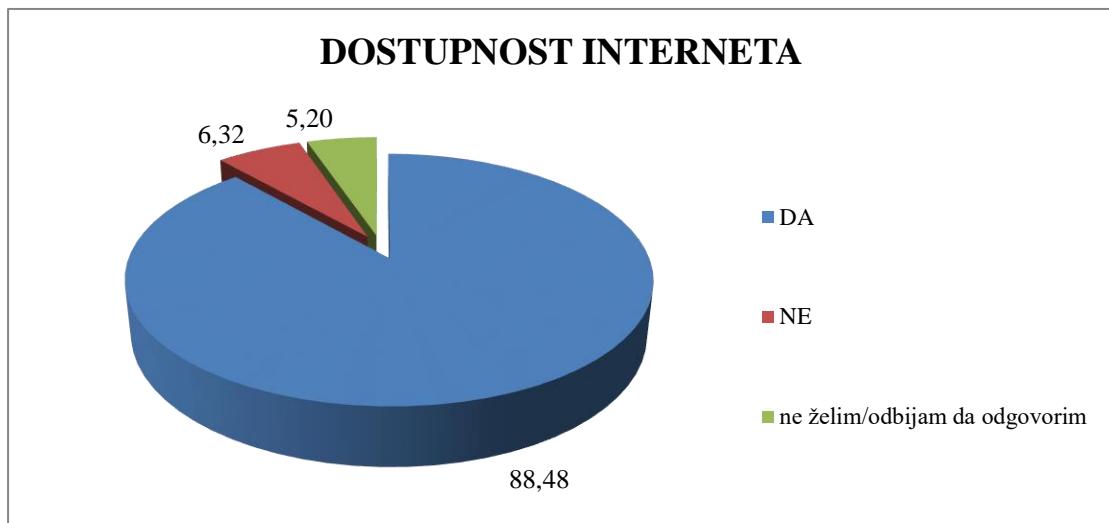
Najčešći kanali informisanja koje mladi koriste su: internet, a posebno društvene mreže poput Facebooka, Instagrama, Youtube-a i Twittera, te televizija. Manjim dijelom mladi se informišu i putem štampanih medija i radija.

Zakon o mladima FBiH podržava informisanje i savjetovanje mladih, kao i informisanje mladih o mogućnostima za provođenje slobodnog vremena sa smisлом. Mladi generalno smatraju da nisu dovoljno informisani o temama koje su im potrebne i koje ih zanimaju, a na pitanje o kojim temama slušaju previše i koje teme ih ne zanimaju, mladi su kao prvu temu naveli politička događanja u zemlji. Većina mladih priznaje kako većinu informacija traže ovisno o trenutnim potrebama te često ostavljaju takve stvari za zadnji trenutak (informacije o fakultetima, stipendijama, poslovima). U većini slučajeva, tada samostalno traže informacije preko interneta i poznanika. Mladi rijetko zovu neku od organizacija kako bi dobili potrebne informacije o svojim pitanjima i svjesni su kako bi se o nekim temama trebali krenuti informisati ranije, ali često nisu motivirani da to učine jer kao problem vide nezainteresiranost onih koji imaju informacije da ih prenesu i motiviraju mlade te im budu uzor u prenošenju informacija.

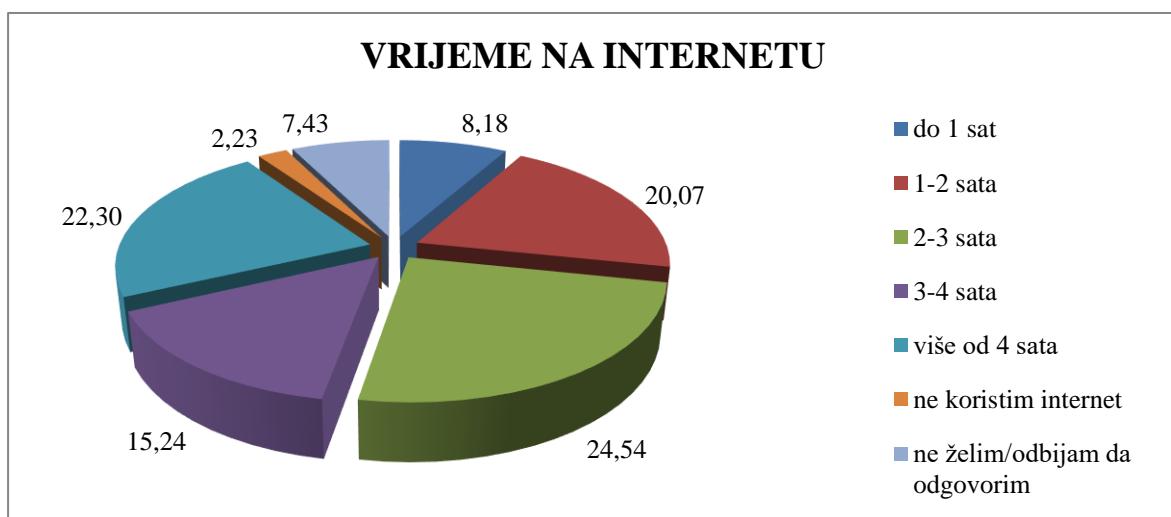
U pogledu informisanosti svih građana, uključujući i mlade, Grad Goražde, putem svoje nadležne gradske službe i mehanizama koji su pod njenim nadzorom, pruža pravovremene informacije mladim aktivistima i onima koji to nisu, s tim da treba naglasiti da većina potrebnih i korisnih informacija se mogu pronaći i na službenoj web stranici Gradske uprave (www.gorazde.ba).

Pristup informacijama osiguran je, takođe, putem elektronskih i printanih medija. Iako Grad Goražde ulaže značajne napore u cilju postizanja što većeg stepena informisanosti mladih, nezadovoljstvo u pogledu pristupa relevantnim informacijama je u određenoj mjeri prisutno među mladim osobama. Jedan od načina na koji se može poboljšati kvalitet diseminacije informacija jeste korištenje naloga društvenih mreža i fokusiranje na dvosmjerni model komunikacije u kojem se mladi ne posmatraju samo kao grupa kojoj se informacije plasiraju, već i kao građani koji postaju aktivni sudionici u kreiranju istih, a na bazi kojih mogu aktivno učestvovati u procesima donošenja odluka od njihovog interesa.

Nalazi empirijskog istraživanja u oblasti informisanja i slobodnog vremena mlađih dali su nam slijedeće pokazatelje:

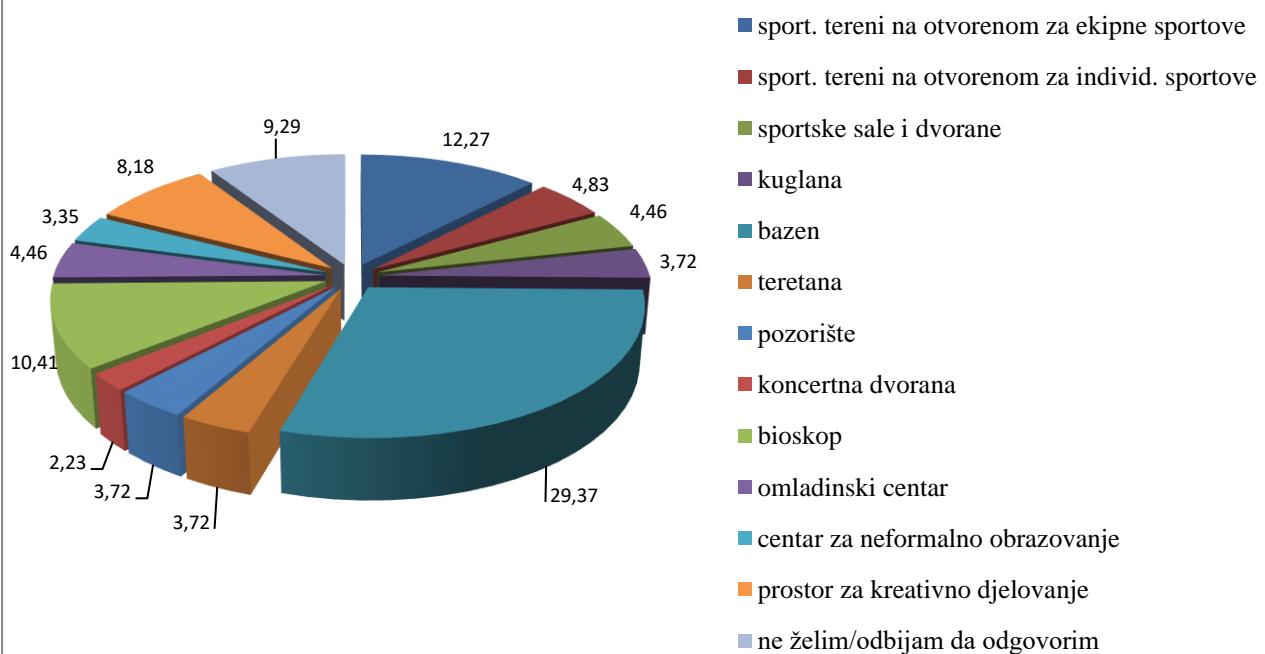

88,48% ispitanika ima stalnu internetsku vezu.

Više od trećine (37,55%) ispitanika provodi na internetu više od 3 sata dnevno. Najvećim dijelom internet koriste za komuniciranje sa drugima putem „chata“ (57,62%) i za pristup društvenim mrežama (57,25).

SADRŽAJI ZA SLOBODNO VRIJEME KOJI NEDOSTAJU U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Problemi mladih:

Kada je u pitanju procjena ispitanika o tome koji objekti i sadržaji nedostaju u lokalnoj zajednici, a čije bi postojanje poboljšao i unaprijedio kvalitet slobodnog vremena mladih, data je mogućnost davanja samo jednog odgovora, kako bi se rangirali najpotrebniji sadržaji i objekti.

- ✓ Nedostatak radio i TV emisija na RTV BPK Goražde koje bi bile namjenjene mladima i koje bi uredivali i vodili mladi
- ✓ Nedostatak omladinskih medija
- ✓ Nedostaje bazen
- ✓ Sportski tereni na otvorenom za ekipne sportove
- ✓ Bioskop i
- ✓ Prostor za kreativno ispoljavanje
- ✓ Nedovoljan broj rekreativnih sadržaja za popunjavanje slobodnog vremena mladih našeg grada

PLAN DJELOVANJA U OBLASTI INFORMISANJA I SLOBODNOG VREMENA

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐENJA	ODGOVORNE OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
1. Nedovoljna uključenost mladih iz ruralnih zajednica u raznovrsne aktivnosti kao što su teatar, muzičke radionice, kreativne radionice, omladinsko poduzetništvo, aktivizam, volonterizam i sport.	Mladi iz ruralnih zajednica imaju jednake mogućnosti kao što ih imaju mladi iz urbanih zajednica (Grad Goražde)	<p>1. Proširiti polje djelovanja Vijeća mladih i drugih omladinskih udruženja kako bi pružili adekvatnu podršku i uključili mlade iz ruralnih područja u aktivnosti koje zadovoljavaju njihove potrebe.</p> <p>2. Dat prioritet projektima koji uključuju učešće mladih iz ruralnih područja.</p>	Tokom cijele godine.	<ul style="list-style-type: none"> - Grad Goražde - Vlada BPK - NVO Sektor - Međunarodne organizacije - Privrednici 	<p>5.000,00 KM (godišnje)</p> <p>5.000,00 KM X 5 (godina)</p> <p>= 25.000,00 KM</p>

		zajednica i druge ranjive kategorije (najugroženiju djecu i mlade – siromaštvo, Rome itd.)			
2. Nedostatak radio i TV emisija na RTV BPK Goražde koje bi bile namjenjene mladima i koje bi uređivali i vodili mlađi.	Emisije za mlađe redovno se emituju na radio i TV programu RTV BPK Goražde. Emisije sačinjavaju edukativni i zabavni dio. Uređuju ih i vode mlađi ljudi koji su osnove novinarstva naučili od	1.Sadirektorom RTV BPK Goražde dogovoriti uslove za obuku troje ili četvero mlađih ljudi. Obuka bi mogla trajati dva ili tri mjeseca na RTV BPK i Radio Goraždu i za to vrijeme bi mlađi stekli znanje i iskustvo za realizaciju i vođenje	Tokom cijele godine	- Grad Goražde - RTV BPK Goražde - Vijeće mlađih Grada Goražda	4.000,00 (godišnje) 4.000,00 X 5 (godina) = 20.000,00 KM

	<p>starijih kolega sa RTV BPK Goražde.</p> <p>omladinskih programa na televiziji i radiju. Mladi bi pomagali svojim starijim kolegama i za to vrijeme bi učili sve što im je potrebno za pripremu i vođenje vlastite emisije.</p> <p>2.Priprema i realizacija radio i TV emisija koje bi bile namijenjene mladim našega grada.</p> <p>3.Mladi novinari bi radili volonterski ali bi</p>			
--	---	--	--	--

			dobijali redovne minimalne naknade za svoj rad. Tako mladi novinari neće izgubiti volju za radom a kvalitet njihovog rada će ostati na visokom nivou.			
3. Nedovoljan broj rekreativnih sadržaja za popunjavanje slobodnog vremena mladih ljudi našeg grada. Konkretno, škola plesa je nešto što godinama nedostaje našem gradu i što bi mladima ponudilo alternativu provođenju vremena u kafićima i ispred kompjutera.	Škola plesa počinje sa redovnim sedmičnim časovima. Mladi dobijaju priliku da nauče plesati i priliku da svoje slobodno vrijeme iskoriste za	1.Angažovanje voditelja škole plesa. Ta osoba ne bi morala biti zvanični učitelj iz nekog sarajevskog plesnog kluba, već prosto osoba koja poznaje materiju i može je kvalitetno	Svake godine u periodu od maj do jula (jednom ili dva puta sedmično)	- Grad Goražde - Centar za kulturu Goražde		3.000,00 KM (godišnje) 3.000,00 X 5 (godina) = 15.000,00 KM

	ličnu nadogradnju.	prenijeti. Dakle, novčana naknada bi se davala isključivo pojedincu za održavanje sedmičnih časova, tako da bi se uštedio novac koji bi se dao na angažovanje skupih plesnih škola iz Sarajeva. 2.Određivanje adekvatnog prostora za održavanje časova (npr Dom mladih u Centru za kulturu).			
--	--------------------	---	--	--	--

		škole plesa.			
4. Nedovoljna komunikacija između mladih i općinskih/kantonalnih nivoa vlasti je na minimumu. Mladi uglavnom nemaju priliku razgovarati sa vodećim političarima, izložiti probleme s kojima se mladi susreću ili dati svoje mišljenje vezano za aktualnadešavanja.	Sastanci predstavnika omladinskih udruženja, srednjoškolaca i mladih sportista sa Načelnikom, predstvincima Komisije za mlade i Vijeća općine i/ili Premijerom i predstvincima kantonalne Komisije za mlade održavaju se jednom u tri mjeseca. Mladi dobijaju priliku za razgovaraju	1.Sastanci se organizuju jednom u tri mjeseca. Predstavnici vlasti predstavljaju svoje programe i projekte koji su od posebnog značaja za mlade, a mladi iznose svoje prijedloge za poboljšanje položaja mladih u Općini i BPK Goražde.	Svaka tri mjeseca	- Grad Goražde - Gradsko Vijeće - Komisije za mlade - NVO sektor - Sportski klubovi	Aktivnosti bi se dešavale na godišnjem nivou u skladu sa godišnjim planskim i programskim dokumentima kantonalnih i gradskih institucija vlasti, Skupštine Kantona, Vlade BPK, Gradskog vijeća, Gradonačelnika i resornih Službi unutar Gradske administracije

	sa ljudima koji donose odluke.				
5. Nepostojanje dnevnog centra za djecu i mlade.	Servis koji će biti podrška za djecu/mlade i porodice koji su u socijalnoj potrebi	<p>1. Zagovara nje za usvajanje odluke o osnivanju dnevnog centra i njegovo finasiranje.</p> <p>2. Uređenje centra, identifikacija korisnika, izrada plana i programa rada, zapošljavanje osoba zaduženih da vode dnevni centar,</p>	Tokom cijele godine.	<ul style="list-style-type: none"> - Grad Goražde - Vlada BPK sa službama kao što je Centar za socijalni rad - NVO Sektor - Međunarodne organizacije - Privrednici 	50.000, 00 KM

		uključivanje volontera i zajednice u rad centra, te pružanje usluga korisnicima.			
6. Veoma mala ili nepostojeća zastupljenost mladih iz Vijeća mladih Grada Goražda i drugih omladinskih organizacija (Formalnih ili neformalnih), koji nisu član političke partije, u Komisiji za mlade, kako gradske, tako i kantonalne.	Najmanje 2 popunjena mesta u Komisiji za mlade od strane pomenute kategorije mladih, koja su prema zakonu određena za građane koji ne smiju biti dio političke stranke.	1.Poštivanje zakona o radu komisija 2.Lobiranje i zagovaranje 3.Kampanje upoznavanja građana i građanski neposluh kao posljednja ultimativna mjera/aktivnost	Tokom cijele godine	-Općina -Vlada BPK -NVO sektor -Građani	Aktivnosti bi se dešavale unutar postojećih internih procedura i Poslovnika o radu Gradskog vijeća i njegovih radnih tijela

<p>7. Nedovoljni kapaciteti za rad</p> <p>Vijeća mladih Grada Goražda.</p> <p>Osnaživanje kapaciteta omladinske politike je moguće sprovesti isključivo uz jednu stalno zaposlenu mladu osobu u administraciji Vijeća mladih Grada Goražda</p>	<p>Zaposlena jedna ili više osoba pri Vijeću mladih Grada Goražda koje će voditi procese, strateški planirati, pisati projekte i namicati sredstva za rad Vijeća mladih.</p>	<p>1.Zagovaranje za usvajanje odluke o zaposljenju osobe/osoba u Vijeću mladih, definisanje opisa posla i polja djelovanja prema statutu Vijeća mladih</p> <p>2.Vođenje procesa koji će doprinijeti poboljšanju uslova rada Vijeća i povećanju kapaciteta kako bi Vijeće mladih Grada Goražda dugoročno</p>	<p>Tokom cijele godine.</p>	<p>-Grad Goražde</p> <p>-Vlada BPK</p> <p>-NVO Sektor</p> <p>-Međunarodne organizacije</p> <p>-Privrednici</p>	<p>6.000,00 KM (godišnje)</p> <p>6.000,00 KM X 5 (godina) = 30.000,00 KM</p>
--	--	---	-----------------------------	--	--

		funkcionisalo i doprinosilo poboljšanju uslova za mlade, te aktivno sprovodilo strategiju za mlade.			
--	--	--	--	--	--

funkcionisalo i
doprinosilo
poboljšanju
uslova za mlade,
te aktivno
sprovodilo
strategiju za
mlade.

2.6. Obrazovanje (formalno i neformalno)

Nadležnosti Grada kao jedinice lokalne samouprave u sektoru obrazovanja se uglavnom odnose na razvoj, upravljanje i finansiranje predškolskog odgoja i obrazovanja.

Rezultati studija koje su imale za cilj analizirati stanje srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja u BiH sugeriraju na postojanje neusklađenosti između formalnog sistema obrazovanja i potreba tržišta rada. U navedenim studijama se navodi da trenutne nastavne metode u obrazovnim ustanovama ne stavljuju u fokus potrebu učenika i studenata za njihovim društvenim razvojem te da formalni sistem obrazovanja mlade osobe u potpunosti ne priprema za aktivno učešće u društvu.

Dodatno, nastavni sadržaji i metodologija učenja, kojima nedostaje praktična komponenta, navode se kao osnovni razlozi zbog kojih mladi nemaju znanja i vještine potrebne za tržište rada. Uslijed nesrazmjera u brzini razvoja naučnih postignuća i prilagođavanja formalnog obrazovanja, inicirani su procesi neformalnog i informalnog obrazovanja u cilju bržeg usvajanja novih znanja i primjeni novih vještina (Tolić i drugi, 2013). Kao potpisnica Memoranduma o cjeloživotnom učenju, BiH je preuzeila obaveze iz oblasti cjeloživotnog učenja, gdje stoji da će strane saradivati sa ciljem podizanja općeg i srednjeg stručnog obrazovanja, uključujući i neformalno obrazovanje. Iako je BiH poduzela određene korake u promociji neformalnog obrazovanja, neformalno obrazovanja još uvijek nije zakonski regulirano na državnom nivou. Većina mlađih u Goraždu uključena je u sistem obrazovanja, a ono predstavlja najznačajniju društvenu oblast.

U Gradu Goraždu 1724. učenika pohađa 4. osnovne škole. Srednje obrazovanje koje pohađa 946. učenika organizirano je u tri škole. Na području Goražda u prethodnim godinama djelovala je dislocirana nastava Pravnog i Ekonomskog fakulteta Univerziteta iz Sarajeva, Mašinskog fakulteta i Fakulteta informacionih tehnologija Univerziteta iz Mostara. Trenutno djeluje dislocirana nastava Mašinskog fakulteta Univerziteta iz Mostara.

U 2014. godini osnovan je **Internacionalni univerzitet u Goraždu (IUG)** koji je dobio Licencu za obrazovanje kadrova za dodiplomski (PRVI CIKLUS) postdiplomski (DRUGI CIKLUS) i doktorski studij (TREĆI CIKLUS) za slijedeće studijske programe organizacionih jedinica, odnosno fakulteta:

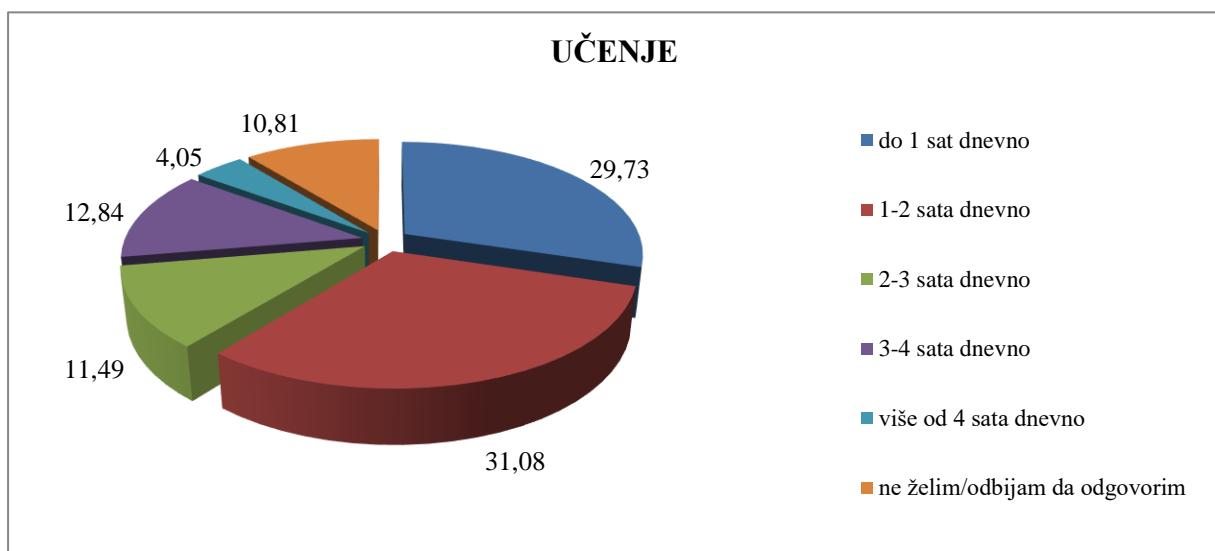
1. Fakultet društvenih nauka (FDN) - Opšte pravo, Poslovna ekonomija, Menadžment i Bankarstvo
2. Fakultet zdravstvenih nauka (FZN) – Medicina, Stomatologija, Farmacija, Sestrinstvo i Fizioterapija
3. Fakultet tehničkih nauka (FTN) – Arhitektura, Građevina, Geodezija i Elekrotehnika
4. Fakultet edukacijskih nauka (FEN)- Psihologija i Turski jezik i književnost.⁵

Grad Goražde kroz institucionalno uređen sistem stipendiranja na godišnjoj osnovi podržava studente, a posebno one koji su u procesu sticanja diploma za deficitarna zanimanja. U gradskom Budžetu za 2016. godinu predviđeno je 54.000 KM za stipendiranje 27. studenata. Visina studentske stipendije je 150-200 KM, koja se redovno prima 8. mjeseci i u okviru jedne školske godine.

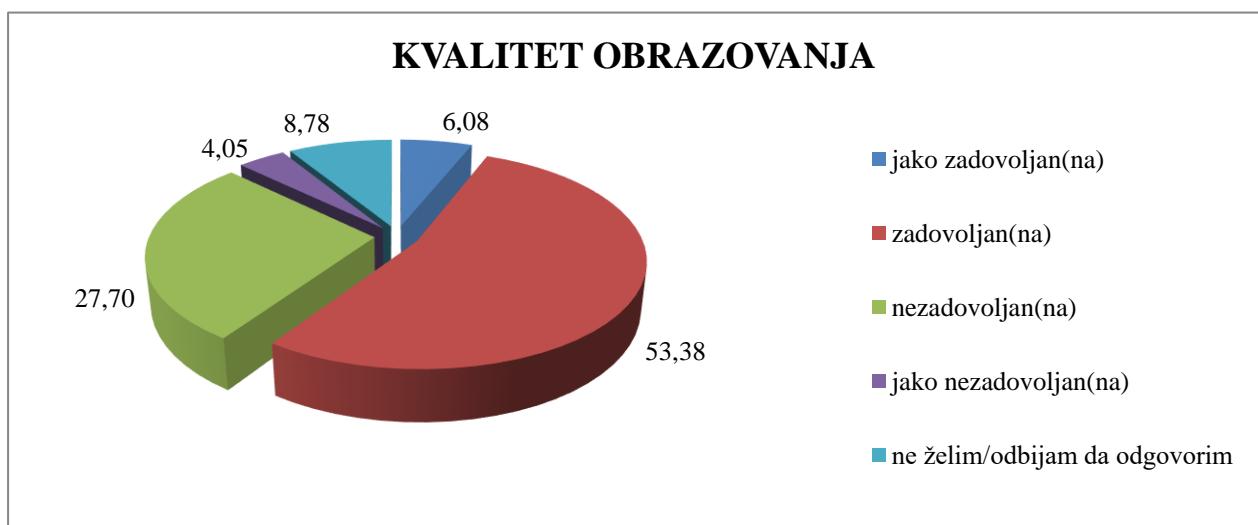
Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport BPK dodjeljuje stipendije redovnim studentima dodiplomskog i postdiplomskog studija s područja BPK Goražde. Takođe, Kantonalno ministarstvo za obrazovanje BPK Goražde najugorženijoj djeci u osnovnim i srednjim školama dodjeljuje besplatne udžbenike. Iako je ekomska pristupačnost obrazovanju otežana, nema saznanja o djeci koja ne završavaju osnovno obrazovanje.

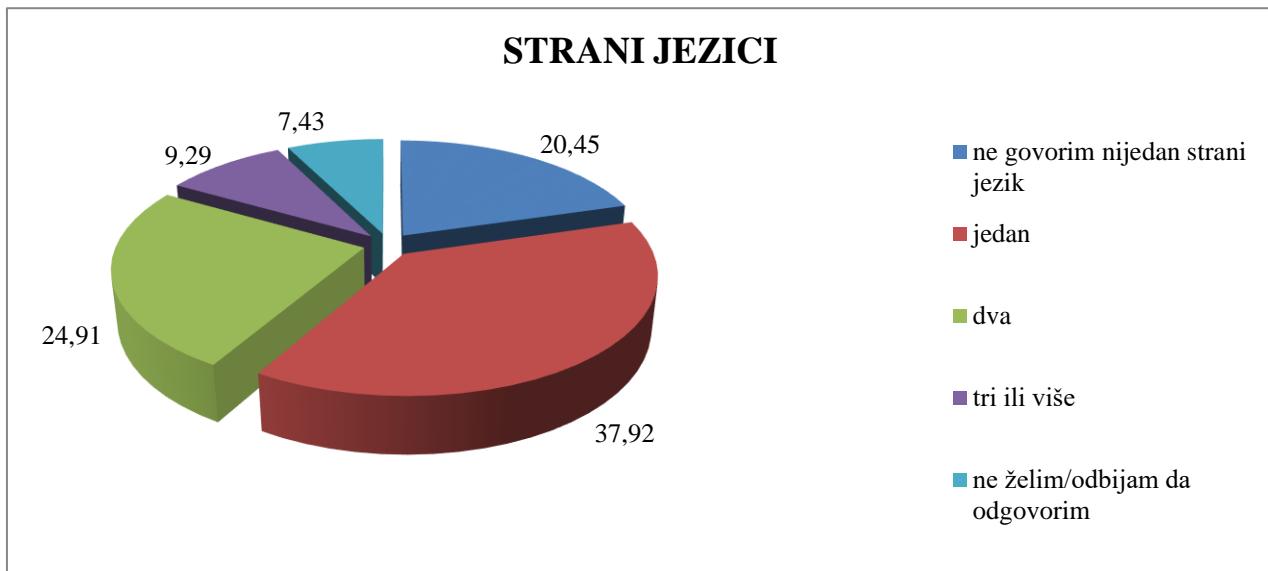
⁵Strategija razvoja Općine Goražde 2017-2026.

Nalazi empirijskog istraživanja u oblasti formalnog i neformalnog obrazovanja dali su nam slijedeće pokazatelje:

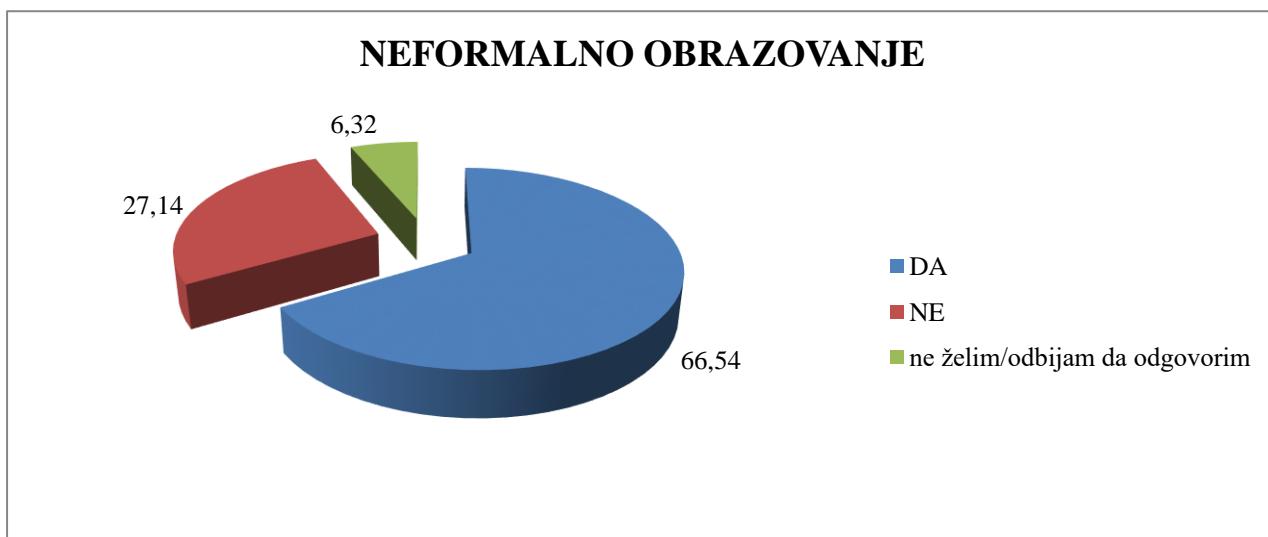

60,81% ispitanih srednjoškolaca i studenata uči najviše do 2 sata dnevno.

Više od petine ispitanika ne govori nijedan strani jezik

Više od četvrtine ispitanika nikada nije poхађало bilo kakav oblik neformalnog obrazovanja (seminar, kurs, trening, obuka, praksa, radionice, kampovi i sl.).

Problemi mladih:

- ✓ Nedovoljno poznavanje stranih jezika
- ✓ Nedostatak neformalnog obrazovanja
- ✓ Neusaglašenost formalnog i neformalnog oblika obrazovanja sa potrebama tržišta i lokalne sredine

PLAN DJELOVANJA U OBLASTI OBRAZOVANJA

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐENJA	ODGOVORNE OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
1. Nepostojanje prostorije za čitaonicu unutar gradske biblioteke J.U. Centra za kulturu. Stoga bi gradska uprava Grada Goražda trebala razmišljati i o toj potrebi mladih ljudi (osnovci, srednjoškolci, studenti).	Opremljena čitaonica koja će biti koristan servis za sve građane a posebno za učenike i studente koji se svakodnevno susreću sa ovim problemom.	1.Opremanje prostora koji bi bio adekvatan za uspostavljanje čitaone 2.Odrediti nadležnost z a održavanje čitaone.	Tokom cijele godine.	-Grad Goražde -Vlada BPK -NVO Sektor -Međunarodne organizacije -Privrednici	3.500,00 KM (godišnje) 3.500,00 KM X 5 (godina) = 17.500,00 KM (Pokušati osposobiti jedan prostor u Centru za kulturu u smislu spajanja 2-3 raspoložive prostorije uz biblioteku, a koje bi se stavile u funkciju buduće čitaonice kao izražene potrebe mladih)
2. Ne postoji način za promociju mladih pisaca sa područja Grada. Mnogo mladih ljudi piše kvalitetne	Idealan rezultat bio bi kada bi konkurs za kratku priču	1.Konkurs za kratku priču mladih autora sa područja Općine.	Svake godine u sklopu obilježavanja Dana mladih	- Grad Goražde - RTV BPK	Goražde

eseje ili kratke priče ali to sve uglavnom završi u prašnjavim ladicama a autori svoj talenat u potpunosti zapostave	mladih autora sa područja Grada Goražda postao tradicionalan i počeo se održavati svake godine. To može biti u sklopu obilježavanja Dana mladih Grada Goražda. Mladi autori bi uvidjeli da njihov trud i talenat može biti prepozнат tako da bi se možda neko od njih odlučio i za	2.Stručna komisija određuje najbolje priče. 3. Novčane nagrade nagrađenim autorima se dodjeljuju na centralnoj svečanosti povodom obilježavanja Dana mladih. 4.Nagrađeni radovi se objavljuju na internetu i Glasu Goražda. (Narednih godina može se krenuti sa idejom o objavljivanju	Grada Goražde (21. mart)	- Glas Goražda - Vijeće mladih Grada Goražda	1.500,00 KM (godišnje) 1.500,00 KM X 5 (godina) = 7.500,00 KM
--	--	--	--------------------------	---	---

	ozbiljnije, karijerno pisanje. To bi mnogo značilo i samom Gradu.	najboljih radova u Zbirci kratkih priča)			
--	---	--	--	--	--

5.1. Kultura

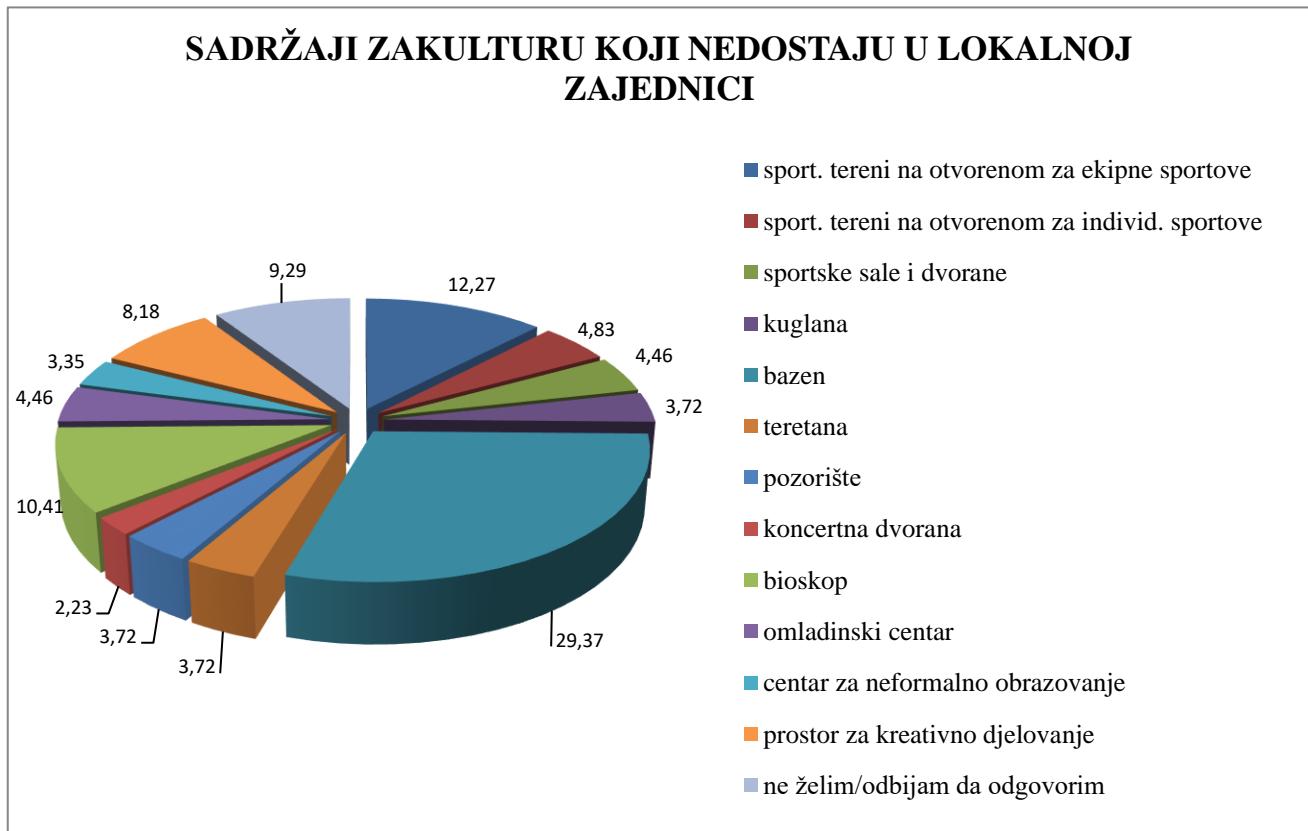
Kulturni život u gradu Goražde odvija se uglavnom u okviru **J.U. Centar za kulturu**, čiji je osnivač Grad. Centar raspolaze unutarnjim prostorom ukupne površine 3.000 m^2 , odnosno, 10.000 m^2 ukupnog prostora, zajedno sa parkom koji okružuje objekat. U Centru je 17. profesionalno zaposlenih. Pri Centru djeluju: KUD „Ansambl narodnih igara i pjesama“ i sekcije koje okupljaju mlade ljude s područja grada, Gradska biblioteka, Novina „Glas Goražda“ koja je jedini štampani lokalni medij, Omladinski centar izgrađen u sklopu GAP projekta, u kome su stvoreni uslovi za pokretanje kurseva stranih jezika i informatike, debatnih klubova, koncerata, susreta mladih, itd., a koji još uvijek nije aktiviran u punom kapacitetu.

U okviru Centra postoji i Odjel sa zavičajnom muzeološkom zbirkom koja ima tendencije da preraste u Zavičajni muzej, te isti ima za cilj da promoviše bogato kulturno – historijsko naslijeđe BPK - Goražde. Trenutno u Centru za kulturu postoji nedavno uspostavljena postavka pod nazivom „Ratna izložba“, a u pripremi je stalna arheološka postavka Goražda i šire regije.

Pored toga, Centar za kulturu tradicionalno organizira slijedeće manifestacije: „Internacionalni Festival prijateljstva“, „Dani Isaka Samokovlije – Sunce nad Drinom“, Goražde – Sarajevo - Fojnica, Internacionalni dječiji festival „Šta se pjesmom sanja“, manifestacija „Drinske večeri dječije poezije“, organizovanje manifestacija za djecu muzičkog karaktera (Djeca pjevaju hitove narodne i zabavne muzike i „Djeca pjevaju sevdalinke“), obilježavanje državnih praznika i bitnih datuma za lokalnu zajednicu, kao i organizovanje različitih koncerata, gostovanje pozorišnih predstava (za djecu i odrasle), javnih tribina, promocija knjiga itd.

U okviru gradske ART galerije, djeluje i Udruženje umjetnika Grada Goražda, koje u saradnji sa Općinskom upravom i Centrom za kulturu organizira izložbe i druženja likovnih stvaralaca. U službenim prostorima ove gradske javne ustanove su smješteni i J.P. RTV BPK, a takođe, unutar Centra djeluje i Vijeća mladih Grada Goražda sa svojim aktivnostima i potrebama.

Nalazi empirijskog istraživanja u oblasti kulture dali su nam slijedeće pokazatelje:

Problemi mladih:

- ✓ Nedostatak bioskopa
- ✓ Nedostatak većih kulturnih dešavanja
- ✓ Problemi s prevozom u toku raspusta i nemogućnost učestvovanja u kulturnim i sportskim dešavanjima u gradskim sredinama
- ✓ Nepostojanje pozorišnog festivala u Goraždu

PLAN DJELOVANJA U OBLASTI KULTURE

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐE N JA	ODGOVORNE OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
1. Mladi slikari i muzičari nisu na pravi način uključeni u aktivnosti Festival prijateljstva. Nedostaje edukativni (ili mentorski) faktor: mladi bi mogli puno naučiti od eminentnih slikara i gostujućih muzičara.	Mlade slikare je potrebno uključiti u likovnu koloniju za vrijeme Festivala prijateljstva.	1.U likovnu koloniju na Festivalu prijateljstva uključiti i mlade talentovane slike sa područja Općine.	Svake godine za vrijeme trajanja Festivala prijateljstva	- Organizacioni odbor Festivala prijateljstva - NVO sektor - Osnovne i srednje škole	500,00 KM (godišnje) 500,00 KM X 5 (godina) = 2.500,00 KM

	<p>daljem radu.</p> <p>Ista stvar je i sa mladim muzičarima. Za vrijeme Festivala trebale bi se održati najmanje dvije radionice (ili druženja) gostujućih i mlađih goraždanskih muzičara.</p>				
2. Pozorište mlađih je projekat koji je svih ovih godina od početka svog postojanja mlađim ljudima nudio priliku da kvalitetno provedu svoje slobodno vrijeme i	Kontinuiran rad Pozorišta mlađih i redovne premijere novih predstava.	1.Određivanje voditelja Pozorišta mlađih i obezbjeđivanje njegove novčane naknade od 3.000 KM na godišnjem	Tokom cijele godine	- Pozorište mlađih - Općina Goražde - NVO sektor (Vijeće mlađih	3.000,00 KM (godišnje) 3.00,00 KM X5(godina) = 15.000 KM

<p>naprave prve korake na pozorišnim daskama.</p> <p>Osobe koje vode Pozorište rade isključivo na osnovi svoje dobre volje, volonterski i besplatno. Jasno je da to ne može trajati vječno.</p>	<p>mladih našim srednjoškolcima nastavlja nuditi izvanrednu priliku za kvalitetno i produktivno provođenje slobodnog vremena.</p>	<p>nivou. Voditelj Pozorišta mladih treba da bude stručna osoba sa znanjem iz materije i iskustvom u radu sa mladim osobama.</p> <p>2.Određivanje godišnjeg plana i programa rada Pozorišta mladih.</p>	<p>Grada Goražde)</p>	
<p>3. Pokretanje izmjene Odluke o finansiranju projekata – Kod za mlade, kulturu i sport.</p>	<p>Donošenje odluke o finansiranju projekata prema kvalitetu i ciljevima koji bi trebali biti u skladu sa</p>	<p>Analizirati postojeći kriterij, prilagoditi ga stvarnim potrebama prema strategiji i u potpunosti primjeniti</p>	<p>-</p>	

	<p>potrebama mladih koje proizilaze iz analize stanja potreba koje obuhvata Strategija za mlade općine Goražde za period 2017-2021.</p>	<p>kriterij, tako što će najkvalitetniji projekti biti finasirani, a oni koji ne zadovoljavaju kriterije ili ne prelaze bodovni prag odbijeni.</p>			
4. Nepostojanje pozorišnog festivala u Gradu Goraždu.	<p>Uspostaviti omladinski pozorišni festival koji će biti takmičarskog karaktera i koji će se</p>	<p>1.Zagovaranje za sponsorstva i medijsku pratnju. 2.Povezivanje sa pozorištima u BiH i regionu 3.Uspostaviti radni tim koji će</p>	<p>Tokom cijele godine – Održavanje fesitvala u mjesecu maju.</p>	<p>- Grad Goražde – Vlada BPK -NVO Sektor -Međunarodne organizacije -Privrednici</p>	<p>10.000,00 KM (godišnje) 10.000,00 KM X 5 (godina) = 50.000,00 KM</p>

	tradicionalno održavati svake godine.	organizovati festival 4.Unaprijediti kapacitete Centra za kulturu kako bi se mogle izvoditi zahtjevnije predstave (Tehnički i materijalni kapaciteti – oprema)			
5. Neopremljenost unutrašnjosti ljetne pozornice Centra za kulturu.	Opremljen prostor koji bi služio kao multifunkcional na pozornica gdje bi sve sekcije (folklor,	-Radovi sanacije (pod, zidovi i klizna vrata ljetne pozornice) i nabavka opreme za prostor (osvjetljenje i	Mart - Maj	-Grad Goražde -Vlada BPK -Privrednici	5.000,00 KM (godišnje) 5.000,00 KM X 5 (godina) =25.000,00 KM

	<p>horovi, pozoriste, muzika) koje se bave kulturom na području općine imale adekvatan prostor za vježbu i organizovanja manifestacija, sa akcentom na zimski period. Glavni cilj je uspostavljanje kamerne scene u sklopu Centra za kulturu Goražde.</p>	ozvučenje)				
--	---	------------	--	--	--	--

6.Nedovoljna afirmisanost kulturno-umjetničkih društava	Regionalni festival folkloru koji će jednom godišnje (pored Festivala) okupiti kulturno-umjetnička društva iz regije I na taj način podići svijest o kulturnoj tradiciji i običajima koji danas, do mladih ljudi sve manje dolaze.	1.Formiranje organizacionog odbora koji bi imao zadatak da organizuje Festival	Jedanput godišnje	Gradska uprava BPK Goražde, Centar za kulturu Partnerske organizacije	10.000,00 KM (godišnje) 10.000,00 KM X 5 (godina) =50.000,00 KM
---	--	--	-------------------	---	---

5.2. Sport

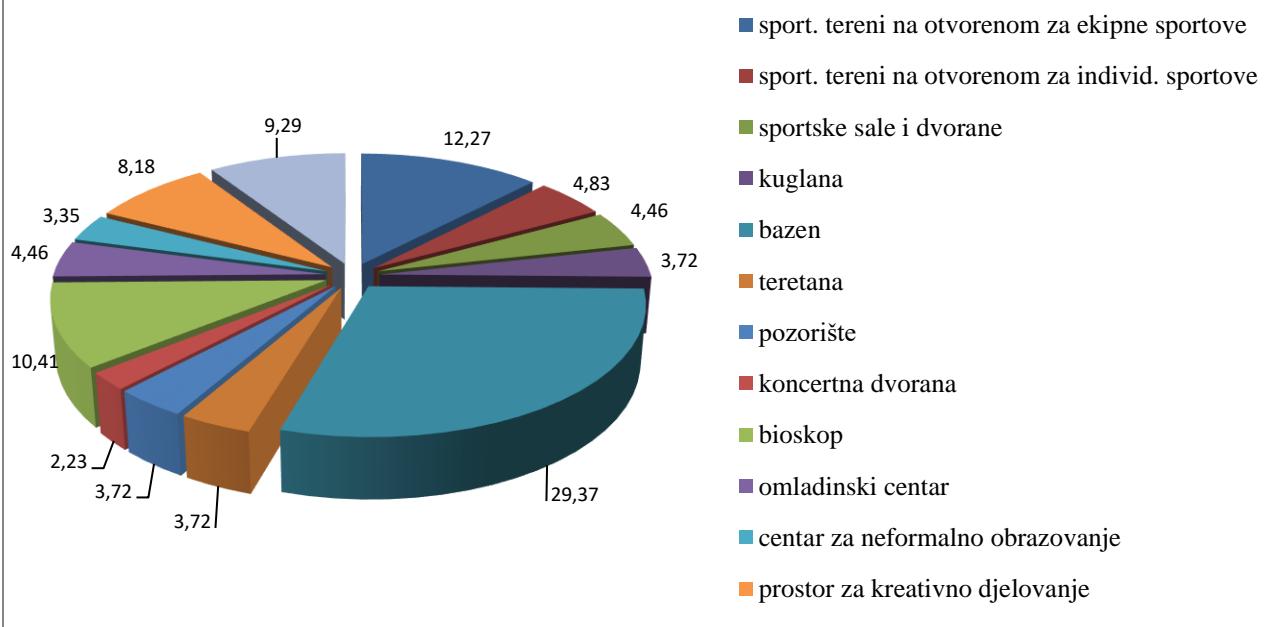
Najveći upravitelj sportskim objektima na nivou Grada je J.U. „Sportski centar“ čiji je osnivač Grad Goražde. Sportski objekti kojima upravlja ovo ustanova su: Gradska dvorana „Mirsad Hurić“ Goražde, Gradski stadion, Sportski centar i otvorena sportska igrališta.

Sportske organizacije (od kojih je najveći procenat registrovanih sportskih organizacija u fudbalu) registrovane su kao udruženja nevladinog i neprofitnog karaktera, što ih ujedno, u skladu sa Zakonom o sportu Kantona, svrstava u amaterske sportske organizacije.

Slijedeći sportski klubovi sa područja grada Goražda okupljeni su u Sportskom savezu BPK Goražde: Muški i ženski rukometni klub „Goražde“ (premjer liga), Košarkaški klub „Goražde“, Fudbalski klub „Goražde“, SFK “Libero”, Karate klub „Holiday“, Karate klub „Goražde“, Nogometni klub „Drina“, Fudbalski klub „Azot“ Vitkovići, Fudbalski klub „Gradac“ Vranići, Fudbalski klub „BKB“ Berič, ženski odbojkaški klub „Goražde“, Košarkaški klub „Radnički“, Biciklistički klub „Goražde“, Šahovski klub „Goražde“, Šahovski klub „Azot“, Bošnjačko planinarsko društvo „Maglić“ Goražde, Kajakaški klub „Buk“, Sportsko ribolovno društvo „Goražde“.

Stanje po pitanju stručnog kadra u oblasti sporta nije zadovoljavajuće. Najbolje stanje je u oblasti školskog sporta, jer su uključeni profesori tjelesnog odgoja. Deficitarni sportski kadrovi mogu biti identificirani za fudbal i košarku, a Goraždu nedostaje i kvalitetan atletski klub koji je postojao prije rata. Kada je riječ o broju sportista, redovnim treninzima svih sportskih klubova prisustvuje između 950 i 1.150 sportista, ili 4% od ukupnog stanovništva, što svakako nije zadovoljavajuće.

SADRŽAJI ZA SPORT KOJI NEDOSTAJU U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Problemi mladih:

- ✓ Problemi s prevozom u toku raspusta i nemogućnost učestvovanja u kulturnim i sportskim dešavanjima u gradskim sredinama
- ✓ Problem zagrijavanja dvorane
- ✓ Nedostaje bazen
- ✓ Sportski tereni na otvorenom za ekipne sportove

PLAN DJELOVANJA U OBLASTI SPORTA

PROBLEM	ŽELJENI REZULTAT	AKTIVNOST	VRIJEME PROVOĐE N JA	ODGOVORN E OSOBE /INSTITUCIJE	TROŠKOVI
1. Neadekvatni uslovi bavljenja sporta u zimskom periodu (Sportska dvorana)	Implementiran projekat utopljavanja sportske dvorane	Namicanje sredstava i lobiranje na višim nivoima vlasti, apliciranje na međunarodne fondove, u cilju realizacije projekta utopljavanja sportske dvorane	Tokom cijele godine	-Grad Goražde -Vlada BPK	150.000,00 KM (Projekat utopljavanja objekta Gradske dvorane koji je aktuelan u smislu njegove implementacije će se odvijati po fazama, kao što su zamjena krovne konstrukcije, zamjena peći za zagrijavanje, instalacija radijatora, stolarsko-bravarski radovi i dr. Implementacijom ovog vrlo značajnog projekta iz domena sportske infrastrukture će se umnogome poboljšati uslovi bavljenja sportom od strane mladih, što amaterski, što profesionalno)

				-	
2. U našem gradu postoji samo jedna lokacija za ulično vježbanje (street	Sprave za ulično vježbanje	1.Pronalazak idealne lokacije u Omladinskoj ulici	Tokom cijele godine	- Grad Goražde - NVO sektor	5.000,00 KM (godišnje) 5.000,00 KM X 5 (godina) = 25.000,00 KM

<p>workout). Na čitavom užem području grada ne postoje ulične sprave koje mladi mogu koristiti za fizičku nadogradnju.</p>	<p>postavljene negdje u Omladinskoj ulici bi mladim ljudima dale dodatnu, izvanrednu opciju za iskorištavanje slobodnog vremena. Ako je nešto fizički bliže mladima, oni će to više i češće koristiti.</p>	<p>za postavljanje sprava za street workout.</p> <p>2.Sklapanje ugovora sa firmom ili pojedincima koji će postaviti planirane sprave.</p> <p>3.Izvođenje radova i stavljanje sprava u funkciju.</p>	<p>(Vijeće mlađih Grada Goražda)</p> <p>- Privrednici</p>	
<p>3. Nedovoljan broj sportsko –rekreativnih sadržaja koji bi među</p>	<p>Tradicionalni nogometni turnir (za</p>	<p>1.Obezbjedivanje prostora za održavanje turnira</p>	<p>Svake godine u sklopu obilježavanja</p>	<p>- NVO sektor (Vijeće mlađih</p> <p>2.500,00 (godišnje) 2.500,00 X 5 (godina) =12.500,00 KM</p>

srednjoškolskom populacijom probudili takmičarski duh. Također, premalo je prilika za sportska druženja i povezivanje srednjoškolaca iz gradova Gornje – drinske regije.	muškarce) i odbojkaški turnir (za djevojke) koji se održava svake godine u sklopu obilježavanja 21. marta (Dana mladih Grada Goražda). Na turnirima učestvoju ekipe srednjih škola iz Goražda i okolnih gradova. Rezultat je budenje takmičarskog duha (jer pobjedničke	(gradska dvorana ili sportski tereni). 2. Organizacija nogometnog i odbojkaškog turnira u okviru programa za obilježavanje 21. marta. 3. Dodjela pobjedničkih peharica najboljim ekipama. 4. Druženje svih učesnika turnira u okviru ostalih sadržaja obilježavanja Dana mladih.	Dana mladih Grada Goražda (21. mart)	Grada Goražda) - Srednje škole sa područja Grada Goražde - Grad Goražde
---	---	--	--------------------------------------	---

	ekipe postaju šampioni regije) i povezivanje mladih iz dva entiteta.				
4. Nepostojanje sportsko-rekreativnog kompleksa koji pokriva ekstremne sportove i sportove koji se odvijaju u prirodi	Izgrađen i uređen prostor koji ispunjava sve uslove za bavljenjem ekstremnih sportova i sportova u prirodi. Prostor bi ispunjavao funkciju avanturističkog parka u prirodi koji bi služio za bavljenjem fizičkih	Pronalaženje prostora i dobijanje odgovarajućih dozvola. 2.Uređenje prostora 3.Popunjavanje prostora sa sadržajima koji imaju za cilja da poveća fizičke aktivnosti kod djece i mladih, te na taj način direktno utiče na	Tokom cijele godine.	- Grad Goražde - Vlada BPK - NVO Sektor - Međunarodne organizacije - Privrednici	10.000,00 KM (godišnje) 10.000,00 KM X 5 (godina) =50.000,00 KM

	aktivnosti za mlade i djecu, te također bio turistička atrakcija.	poboljšanje zdravlja. 4.Komercijalizacija avanturističkog parka/prostora za sportsku-rekreaciju			
--	---	--	--	--	--

5. MEHANIZMI ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE ZA MLADE

Implementacija Strategije za mlade odvijat će se kroz izradu i realizaciju godišnjih akcionih planova nadležnih institucija, organizacija i drugih relevantnih subjekata. Za izradu i praćenje realizacije godišnjih akcionih planova, Gradonačelnik će imenovati **Interresorni i multidisciplinarni Tim**, čiji će primarni zadatak biti praćenje i nadzor nad implementacijom predmetnog strateškog dokumenta. Konkretniji zadaci interresornog tima bit će utvrđeni internim aktima o imenovanju, kao i Poslovnikom o radu. Praćenje implementacije Strategije za mlade, vršit će se i putem Službe nadležne za pitanja mladih. Izvještavanje o implementaciji Strategije za mlade vršit će se godišnje, a ažuriranje i revizija prema ukazanoj potrebi.

6. POPIS STRATEŠKO – PRAVNI I DRUGIH AKATA

- 1.** Zakon o mladima FBiH
- 2.** Strategija razvoja općine Goražde 2017-2026.
- 3.** Studija o mladima u BiH (Fondacije Friedrich Ebert 2015)
- 4.** Rezolucija Vijeća Evropske unije (O obnovljenom okviru za evropsku saradnju u području rada s mladima 2010-2018)
- 5.** Evropska povelja o učešću mladih o općinskom i regionalnom životu (Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope)
- 6.** „Bijeli dokument“ (Evropski parlament)
- 7.** Obrazovanje mladih ljudi: Izjava za 21. „vijek“ i njegov radni dokument i dodatak „Nacionalna politika za mlađe“ (vodeće svjetske organizacije mladih)
- 8.** Jedanaest indikatora omladinske politike (Vijeće Evrope i Evropski omladinski forum)
- 9.** Istraživanje na putu ka politici prema mladima FBiH (analiza stanja i potreba mladih u FBiH